

2. Майорова, Т. В. Інвестиційна діяльність [Текст] : навч. посібник / Т. В. Майорова. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 318 с.

3. П'ятницька, Г. Т. Управління підприємством в епоху глобалізму [Текст] : монографія / Г. Т. П'ятницька. – К. : Логос, 2006 – 568 с.

4. Червоньов, Д. М. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку України [Текст] / Д. М. Червоньов, Л. І. Рейкова. – К. : Знання, 1999. – 280 с.

Отримано 31.03.2010. ХДУХТ, Харків.

© О.В. Ольшанський, К.С. Ольшанська, В.В. Тютюнник, 2010.

УДК 658.27.001.76:640.432

О.В. Борисова, ст. викл.

ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА У РЕСТОРАННОМУ ГОСПОДАРСТВІ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ, НАПРЯМИ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ

Розглянуто сутність інноваційної політики, її особливості у ресторанному господарстві, тенденції, напрями і методичні підходи щодо оцінки ефективності. Акцентовано увагу на прийняття рішення щодо реалізації інноваційної політики, враховуючи рівень ефективності її інтегрального показника.

Рассмотрена сущность инновационной политики, ее особенности в ресторанном хозяйстве, тенденции, направления и методические подходы по оценке эффективности. Акцентировано внимание на принятие решения по реализации инновационной политики, учитывая уровень эффективности ее интегрального показателя.

Considered essence of innovation policy, her particularities in restaurant facilities, trends, directions and methodical approaches on determination of efficiency. Accented attention on decision making on realization innovation policy, considering level to efficiency her integral factor.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Економічний розвиток підприємства базується не тільки на ресурсному, але й на загальноекономічному потенціалі, в основі якого формується інноваційна політика фірми. Якщо така політика відсутня на підприємстві або розвивається вкрай повільно й стихійно, то для підприємства існує реальна небезпека розвитку глибокої економічної кризи, особливо за умов переходу на більш високий технологічний рівень. Це може викликати серйозну кризу підприємства, майже до припинення його існування. Але різноманітність інновацій та заходів з їх реалізації, а разом з тим, самостійність підприємців у виборі різних напрямів інноваційної політики підприємства ускладнюють проблему обґрунтування найбільш прийнятної й ефективного з них.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведене дослідження наукових праць Д. Потерфільда, І. Шумпетера, Б. Санто, С.Д. Ільєнкової, В.О.Василенко, В.П. Семіноженка, А. Голуба, А.П. Денисенко, В.І. Пустуна, Г.Т. П'ятницької та інших вчених з питань управління інноваціями показало наступне:

1. Існують різні визначення інноваційної політики та підходи до її сутності.

2. Актуальним є питання щодо інноваційної діяльності у ресторанному господарстві, тому є необхідним дослідження тенденцій розвитку даної діяльності у цій галузі та визначення напрямів інноваційної політики.

3. Аналіз останніх публікацій щодо оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємства показав, що найчастіше спеціалісти оцінюють показники ефективності інвестицій у інноваційні проекти, або, використовуючи витратний підхід, визначають собівартість продукції з використанням нової техніки та наведені витрати [1-3], не завжди враховуючи комплексний і системний підходи.

Дискусійність різних теоретичних положень, практична значущість ефективності інноваційної політики, недостатній рівень їх дослідження в сучасних умовах господарювання та управління підприємствами ресторанного господарства зумовили розгляд даних питань та визначили спрямованість дослідження.

Мета та завдання статті. Таким чином, відповідно до цих аспектів, з'явилось завдання розглянути вищезазначені питання та представити результати досліджень автора, які визначають сутність інноваційної політики у ресторанному господарстві, виділяють основні тенденції розвитку та напрями інноваційної політики. Також, метою статті є представлення підходів з оцінки ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток інноваційної діяльності здійснюється на підприємствах різних галузей, зокрема й на підприємствах ресторанного господарства, які мають свої риси та особливості ведення господарської діяльності.

Специфічні особливості функціонування підприємств ресторанного господарства відображаються і в інноваціях, що притаманні цій сфері діяльності. За основними функціями цих підприємств виділяємо наступне:

1) для виробничо-технологічних процесів: нове обладнання (пароконвекційні апарати, вакуумні шафи, винні кліматичні шафи, системи шокового охолодження тощо); нові технології (технологія смаження продуктів під тиском, технологія виробництва готових охолоджених страв, технологія шокового охолодження); нова продукція (нові

фірмові страви, розширення асортименту існуючої кулінарної продукції);

2) для реалізації та просування продукції власного виробництва: акції *fooding* (відчуй, що їси); системи автоматизації управління з використанням нових програмних продуктів (*R-kipper*, *D-2*, *MAPM* та ін.); нові рекламні прийоми (пряма пошта, *Internet*-акції); вечірки-новинки (тематичні вечірки, *PR*-вечірки); введення дисконтних, накопичувальних, бонусних систем; запровадження подарункових програм з різною тематикою;

3) для організації обслуговування споживачів: нові методи обслуговування («пілотний», кейтеринг, інтерактивний стіл замовлення тощо); підвищення якості обслуговування з використанням спеціального обладнання (темперовані шафи); нові додаткові послуги (послуги фумельє, нові розважальні послуги); нові формати та напрями обслуговування (формат «швидко і випадково», формат «майдан харчування», «креатив-напряма», напрям «домашня кухня», *Wi-Fi* у кафе і ресторанах тощо); нові методи управління обслуговуючим персоналом (підготовка персоналу на базі підприємства, періодична зміна видів роботи у межах бригадної форми праці тощо) [4; 5].

Автором у результаті дослідження визначено, що сьогодні перші позиції для різних галузей займають такі напрями НТП, як здоров'я людини, охорона навколишнього середовища, зменшення витрат ресурсів для виробництва різної продукції, розвиток нової продукції з додаванням БАД тощо [6]. У ресторанному господарстві поступово можна простежувати такі тенденції: сприяння здоров'ю людини та безпеки харчування (поява нових форматів: суп-барів, салат-барів, вегетаріанських ресторанів, біоресторанів, розвиток напрямку *slowfood* (повільна їжа), вдосконалення технологічних процесів (поява форматів *openkitchen* (відкрита кухня), відеосупроводження готування страв, молекулярні технології); розвиток технічного рівня підприємств (обладнання з інфрачервоним променем, пароконвекційні технології, модульні лінії, шафи шокowego охолодження і т.п.); вдосконалення продукції та послуг (інтерактивний стіл замовлення, дегустаційні меню (*set-menu*), нові формати подачі їжі *finger-food* (фуршет, де їдять лише руками) та *tapas* (на стіл подається одна величезна тарілка – на всіх), кулінарні тури); розвиток системи управління виробничим процесом (впровадження нових програмних продуктів, використання *Internet*-технологій).

Поява на ринку інновацій та їх активізація у ресторанному господарстві має місце і постійно посилюється. З метою ефективного управління інноваціями для керівників є актуальним реалізація ефек-

тивної інноваційної політики. Дослідження підприємств ресторанного господарства міста Харкова і області за 2001-2008 роки показують, що до 52% підприємств вибірки (вибірка 33 підприємства), які впроваджували інновації, мають низький рівень інноваційної політики і не отримали бажаних результатів. Основні причини – це неправильність вибору цілей, видів інновацій, їх потужності; неправильність та не своєчасність заходів з реалізації програми втілення інновацій; неприйняття персоналом та ін. Тому виникає питання щодо вивчення сутності інноваційної політики і можливостей її реалізації на практиці.

Вивчаючи думки різних вчених, наприклад, В.Г. Мединського, В.О. Василенко, В.Г. Шматко, Н.В. Краснокутської, М.А. Йохна, В.В. Стадника та ін., можна виділити такі основні положення:

- інноваційна політика – це інструмент реалізації інноваційної стратегії, який може бути виражений окремими заходами, реалізація яких спрямована на досягнення цілей як самої політики, так і стратегії зокрема;

- кожна інноваційна політика має свої підходи, напрями та принципи;

- інноваційна політика на рівні підприємства створює механізм, який спрямований на впровадження та комерціалізацію інновацій окремого суб'єкта господарювання.

На підставі проведених теоретичних досліджень, особливостей реалізації інноваційної політики у підприємствах ресторанного господарства вважаємо, що під інноваційною політикою підприємств ресторанного господарства слід розуміти – комплекс цілей, принципів і заходів, які створюють умови і спрямовані на удосконалення основних процесів виробництва власної продукції і надання послуг підприємства для реалізації інноваційної стратегії.

Інноваційні зміни на підприємстві ресторанного господарства не можуть відбуватися без проведення спеціальних заходів за окремими цілями та напрямками. Однією з класифікаційних ознак інноваційної політики запропоновано ознаку «за напрямками», яка враховує об'єкт інноваційної діяльності (інновацію), а саме: нову та (або) удосконалену техніку, технологію, продукцію, рішення. Тому автором було запропоновано такі види інноваційної політики: технічна, технологічна, товарна, управлінська та комбінована. Відповідно до напрямів інноваційної політики автором було розглянуто основні критерії ефективності цієї політики для підприємств ресторанного господарства та запропоновано систему показників.

Автор пропонує виділити три групи пошуку ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства, а саме:

- процес створення нового товару – ефективність товарної інноваційної політики;
- запровадження нового обладнання – ефективність технічної інноваційної політики;
- процес трансформації організаційно-виробничих функцій та інформаційно-інтелектуальна складова, НДДКР – ефективність політики управління інноваціями або організаційно-технологічної інноваційної політики (рисунок).

Для того щоб показати вплив інноваційної діяльності у динаміці, у системі показників за кожним напрямом інноваційної політики автор робить акцент на використанні коефіцієнтів зміни окремих показників у порівнянні з базовим періодом (або традиційним варіантом). Ці коефіцієнти допоможуть врахувати зміни, які можуть відбутися у результаті інноваційних заходів на підприємстві.

Ефективність інноваційної політики підприємств ресторанного господарства, на нашу думку, пропонується розглядати як спроможність досягнення цільових результатів від реалізації комплексу заходів, направлених на впровадження інновацій у господарську діяльність підприємств відносно до витрат на їх реалізацію

Для більш об'єктивної оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємств ресторанного господарства, а також з метою нівелювати особливості кожного показника, пропонується провести експертну оцінку факторного впливу (ваги) кожного показника у межах кожного окремого напрямку (сума впливу в межах напрямку дорівнює одиниці).

Розрахунки показників за всіма напрямами інноваційної політики підприємств ресторанного господарства дають змогу вивести її інтегральний показник. Визначення інтегрального показника інноваційної політики (ЕІП) враховує всі вищенаведені групи комплексних показників і розраховується наступним чином:

1. Комплексний показник ефективності інноваційної політики за окремим напрямом:

$$EK_v = \sum Wi_j \times \psi, \quad (1)$$

де EK_v – комплексний показник ефективності інноваційної політики за окремим напрямом v ; Wi_j – значення i -го показника в j -му підприємстві; ψ – питома вага показника за експертною оцінкою (сума оцінок за напрямами дорівнює 1).

2. Інтегральний показник ефективності інноваційної політики:

$$EIP = \sqrt[n]{EK_{v1} * EK_{v2} \dots EK_n}, \quad (2)$$

де EK_i – комплексний показник ефективності інноваційної політики підприємства за окремим напрямом; n – кількість комплексних показників.

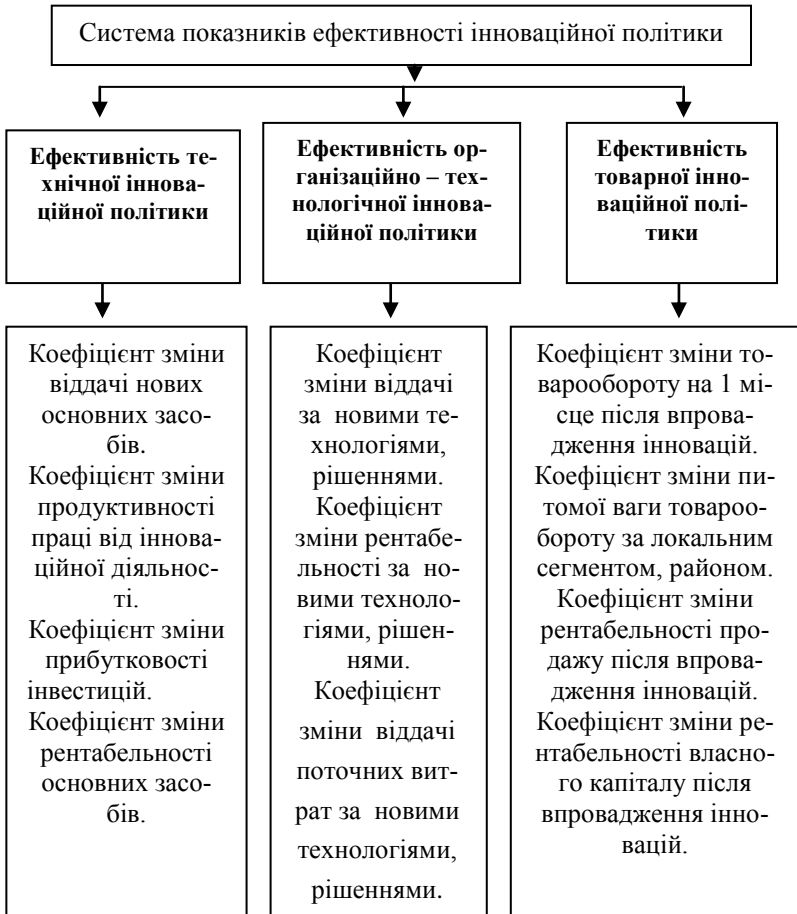

Рисунок – Рекомендована комплексна система оцінки ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства

Слід відзначити, що база показників може бути розширена залежно від цілей інноваційної політики підприємства.

У результаті отримання інтегрального показника керівникам підприємств пропонується матриця вибору інноваційної стратегії та напрямів інноваційної політики, використовуючи відомі методики БКГ (таблиця).

Таблиця – Матриця вибору інноваційної стратегії та напрямів інноваційної політики залежно від рівня ЕП

Мета	Інноваційна стратегія				
Напрями інноваційної політики	Захисна «собака»	Стратегія стабільності, імітаційна «змія»		Міцна, конкурентоспроможна «тигр»	Наступальна «дракон»
Організаційно-технологічна ІП	Нові організаційні рішення або їх удосконалення без зміни технології	Удосконалення технологічних процесів		Удосконалення або використання нових технологій, рішень	Нові формати ПРГ
Товарна ІП	Розширення асортименту	Удосконалення якості продукції, послуг		Випуск нової продукції, нові фірмові страви	
Технічна ІП	Модернізація	Тех. переозброєння	Реконструкція	Введення нових основних засобів	Розширення на новій основі
Рівні ЕП	Низький (3 сектор) $0 \leq ЕП < 0,25$	Середній (2 сектор) $0,25 \leq ЕП < 0,4$		Високий (1 сектор) $0,4 \leq ЕП$	

Висновки. Отже, на підставі вищевикладеного можна зробити такі висновки:

1. Інноваційна політика підприємства ресторанного господарства є одним з економічних важелів його розвитку та підвищення конкурентоспроможності.
2. Основні тенденції розвитку ресторанного господарства відображають напрями НТП і йдуть у ногу з часом.
3. Визначення сутності інноваційної політики дає підстави для виділення її основних напрямів у ресторанному господарстві.

4. Запропонована вище система показників оцінки ефективності інноваційної політики підприємства ресторанного господарства допомагає провести повноцінну оцінку впливу інноваційних чинників на рівень розвитку підприємств ресторанного господарства.

5. Визначення інтегрального показника ефективності інноваційної політики надає можливість прийняття управлінського рішення щодо вибору інноваційної стратегії та напрямку інноваційної політики підприємства.

Список літератури

1. Poterfield, D. Investment Decision and Capital Costs [Text] / D. Poterfield. – New York, 1996. – 298 p.

2. Голуб, А. Факторы роста российской экономики и перспективы технического обновления [Текст] / А. Голуб // Вопросы экономики. – 2004. – № 5. – С. 44 – 58.

3. Особливості розвитку підприємств на інвестиційно-інноваційних засадах в умовах реформування відносин власності [Текст] : монографія / М. П. Денисенко [та ін.] – К. : ІПК ДСЗУ, 2006. – 360 с.

4. П'ятницька, Г. Т. Управління підприємством в епоху глобалізму [Текст] : монографія / Г. Т. П'ятницька. – К. : Логос, 2006. – 568 с.

5. Баев, Л. А. Системный подход к определению инновации [Текст] / Л. А. Баев, В. С. Шугуров // Современные технологии в социально-экономических системах. – Челябинск, 1995 – С. 74–77.

6. Борисова О. В. Інновації ресторанного господарства як фактор стратегічного розвитку туризму / О. В. Борисова // Ресторанне господарство в стратегіях розвитку туризму [Текст] : Міжн. наук.-практ. конф., 2009, 15 жовт. : матеріали / редкол. : О. І. Червко [та ін.]. – Харків : ХДУХТ, 2009. – С. 16–17.

Отримано 31.03.2010. ХДУХТ, Харків.

© О.В. Борисова, 2010.

УДК 658.8.036.5

О.М. Прядко, ст. викл.

В.С. Савіна, магістрант

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СПОЖИВЧОГО РИНКУ ВЗУТТЯ В УМОВАХ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА

Розглянуто методичні основи формування споживчого ринку взуття. Проведено моніторинг внутрішнього та зовнішнього середовища споживчого ринку взуття в умовах конкуренції.